

ПРОБЛЕМА БІЛІНГВІЗМУ ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Криволапова О.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Білінгвізм, або двомовність – це володіння двома мовами як рідними. Це явище характерне для певних осіб, груп осіб, країн тощо. Частіше воно спостерігається у регіонах зі змішаним населенням або на прикордонних землях. Історично явище білінгвізму є формою соціальної адаптації підкорених до мови завойовника чи домінантного сусіда, або намаганням підкорених зберегти свою мову. Але, як виняток, двомовність виникає внаслідок інтересу до культури, створеною цією мовою. Людина, яка володіє двома мовами, називається білінгвом.

Проблемою білінгвізму та способами її вирішення цікавилися багато лінгвістів. Одним з перших, хто розробив теорію білінгвізму, був Л.В.Щерба. Він розрізняв два типи двомовності: чисту і змішану. Чиста двомовність передбачає повну ізоляцію однієї мови від іншої. Змішана означає паралельне вживання двох мов. Звичайно ж, мовне середовище багатьох українських міст, у тому числі і Харкова, визначає саме змішана двомовність.

Розглядаючи проблему білінгвізму, не можна не торкнутися такого явища, як міжмовна інтерференція. Термін «інтерференція» у мовознавстві означає наслідки впливу однієї мови на іншу, тобто норми однієї мови застосовуються в письмовому або усному мовленні іншої. Нажаль, це часто призводить до того, що міжмовна інтерференція може стати причиною безлічі неточностей. Виділяють такі типи інтерференції: фонетична, граматична, лексична та синтаксична. Головна причина цього явища – спорідненість мовної системи. Насамперед, це наявність загальних граматичних категорій: рід, число, відмінкова система та інше. Під впливом російської мови в українській мові з'являється таке явище, як «калька». Це переклад російських слів на українську мову дослівно. Наприклад: больше всего – більше всього (понад усе).

Крім того, ситуація білінгвізму ніколи не буває гармонійною або симетричною. Це означає, що в мовній практиці одна з тих мов, що контактують, обов'язково займає чільну позицію.

Саме інтерференцією в умовах російсько-української двомовності можна пояснити таке мовне явище, як суржик. В даний час цей термін міцно затвердився в українському мовознавстві. Науковці ще не дійшли єдиного висновку щодо виникнення і сутності цього явища, але незаперечно одне: суржик – це наслідок змішування саме двох мов: української та російської.

Проаналізувавши ситуацію білінгвізму в Харківському регіоні, можна зробити висновок про те, що двомовність дуже ускладнює становище іноземних студентів: як тих, хто вивчає українську мову, так і тих, хто вивчає англійську. Студенти мають потребу в оволодінні основ другої мови для адаптації у двомовному середовищі.